

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an20 coroane.
Pe jumătate de an10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Abonament nou.

Aducem la cunoștința cetitorilor și abonaților noștri, că Venerabilul Consistor eparhial prin ordinul său din 18 Nov. v. 1917, Nr. 4855/1917, în considerare la scumpetea nemaipomenită a materialului necesar la produse de tipografie și lefile urcate ale muncitorilor, cu începere dela 1 Ianuarie 1918 a urcat prețul abonamentului la organul său oficios „BISERICA ȘI ȘCOALA” la 20 coroane la an.

Bilanțul.

E anul nou. Oameni cu bună rânduială își fac socotelile anului trecut și programul de muncă pentru anul ce urmează. Să observăm și noi aceste condiții ale gospodăriei bune și chibzuite.

În vara anului 1914, când s'au pornit valurile înfricoșatului războiu, nu credeam în o durată a lui atât de îndelungată. În optimismul nostru vedeam aproape sfârșitul lui glorios și eram convinși, că mizeriile și suferințele, împreunate cu stările excepționale, vor avea capăt în curând. De atunci au trecut trei ani și jumătate și secerișul morții a devenit tot mai bogat.

În cursul acestor ani de urgie și jale poporul român din aceasta patrie și a noastră, nu și-a renegat trecutul său. Fost-a și în anii grei de acum, ca și alte situații grave ale monarhiei din trecut, credincios înaltului tron al Habsburgilor și gliei strămoșești. Cu jertfirea vieții a celor mai buni ai săi și-a dovedit loialitate și alipirea sa către patria străbună. Din considerațiuni de ordin mai înalt și nădejdea dă-tătoare de însuflețire și de viață nouă și în dorul la un viitor mai bun și fericit pentru noi și rămășițele noastre, am sufocat în sufletele noastre blânde și răbdurie multe amărăciuni grămădite din trecutul nostru sbuciumat. Șters-am din ochii noștri lacră-mile de durere și am netezit de pe fețele noastre urmele ce ni le-a brăzdat lupta grea a existenței.

Așa e firea noastră! O vorbă bună ne înveselește și ne face să uităm tot și celui ce ne arată semn de dragoste, îi dăm tot ce avem, întreaga comoară a sufletului nostru. Am dat și am jertfit. În abundență ne-am luat partea cuvenită din sarcinile și suferințele îndelungatului războiu. Jertfe de sânge și avere am adus cu vârf îndesat. Adusu-le-am nu din frica servilă,

ci din dragoste și alipire către acest petec de pe rotogolul pământului, pe care s'a zămislit ființa noastră etnică și am trăit și suferit. Am dat tot ce am avut, floarea neamului nostru, în firma nădejde și convingere, că soarta comună și înfrățirea de pe câmpul sângeros al morții între fiii diferitelor neamuri, menite a trăi și muri împreună, vor produce raporturi stabile de o conviețuire întemeiată pe principii evanghelice, pe dreptate și echitate.

Nu ne-am legănat oare în iluzii deșerte, când am nutrit asemenea nădejdi în adâncul sufletului nostru? Sunt oare semne, că așteptările juste și legale ale credincioșilor bisericii noastre, vor fi satisfăcute, ca astfel pacea mult dorită și răscumpărată cu atâtea vieți omenești, să se sălășluiască nu numai în sferele înalte ale diplomației tainice, ci și în inima popoarelor? Peri-va ura și răsbunarea, dușmănia și zavistia dintre noi? Spre adâncă și nespusa durere a noastră, cari chemare avem a propaga pacea și buna înțelegere între oameni, siliți suntem a mărturisi, că nu și iarăși nu.

Ce s'a întâmplat? Ce vânturi reci a spulberat frumoasele noastre iluzii? Ce fatalități ne-au urmărit în anul Domnului 1917? Ne vom ușura povara sufletului înșiruindu-le:

Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice introduce în preparandiile noastre sistemul de comisari permanenți. Pornește curentul și duce în deplinirea statificarea a mai multe sute de școli, înființate și susținute de biserica noastră pentru luminarea credincioșilor ei, cu scopul de a creă granițe culturale. Articolul de lege XX din 1848 îl aplică față de toate confesiunile recunoscute, numai față de noi nu. Cel de agricultură dă ordinațiuni, cari aduc mult cu legea de expropriare, adusă de guvernul prusiac față de Polonia din Posen. În comitatele mărginașe se pregătește statificarea administrației.

Involuntar trebuie să ne punem întrebarea: Sângerat-a oare eroii dela Ivangorod și muntele San Gabriele, s'a stâns oare fiii neamului nostru în văpaia dela Doberdo și Isonzo, „regimentele noastre probate din Ardeal”, săvârșit-a oare faptele vitejești, recunoscute și apreciate de comanda supremă a armatei, ca ei și urmașii lor să fie răstrânși și drepturile și libertățile lor bisericesti și culturale, ca să fie desmoșteniți și împiedecați ca cetățeni ai unui stat liber și constituțional a-și câștiga un petec din pământul apărat cu sângele și viața lor?

Dacă n'am fi creștini și n'am avea credință tare în Dumnezeu și căile nepă-

trunse. dar drepte ale prevedinței sale, ar fi să desperăm. Dar colorile negre, cu cari se zugrăvește acest tablou întunecat și trist al viitorului nostru ca biserică și neam, nu ne vor întuneca vederea și cumpănirea obiectivă a situațiunii precare, în care ne-a aruncat, fără vina noastră, împrejurările create prin marea tragedie a omenimii întregi.

Să aruncăm o privire fugitivă în trecutul nostru! Propaganda luterană și calvină, mai apoi cea romano-catolică, de pe timpul războaielor religioase, n'au fost oare tot atâtea încercări de a formă granițe religioase și prin ele a zădărnici unitatea noastră sufletească și culturală? Nu și-au creat Sașii din Ardeal frontiere bine păzite și îngrădite cu privilegiu, cari făcură imposibilă așezarea — rânduită de luminatul domnitor Iosif al II-lea — a smeritului episcop greco-neunit Gedeon Nichitici între zidurile cetății Sibiului? N'au fost și și fiii lui Israel în situații ca ale noastre?

Trecut-a însă veacurile privilegiilor și zidurile, ce apărau granițela artificiale, s'au surpat, ca ale Ierihonului de puterea legii dumnezeiești din sicriul legii și de suflarea trimbițelor preoțești. Loviturile din afară și lumina secolului ne-a trezit din somnul letargic de secol și am început a ne apăra bunurile etice periclitate, a ne aprecia, iubi și cultiva limba strămoșească. Am făcut primele începuturi de organizație și am pus bazele trainice ale unității noastre culturale, cari nu se mai pot clătina. Am început a munci și în via noastră.

Ideile mari și mântuitoare, cari luminează și în timpurile istorice al prezentului orizontul încă întunecat de pârjolul pustiirii, ne vor deșteptă și ne vor lumina cărările și acum. În cadrele legale și constituționale vom munci cu îndoită râvnă și cu curaj bărbătesc ne vom împlini rostul chemării noastre pe acest pământ. Ne vom închiegă rândurile și ne vom angaja cu mic cu mare la munca culturală, ca să înzestram fiii credincioși ai bisericii noastre naționale cu părți de moștenire, cari nu se vor lua dela dânșii.

Iată programul nostru de muncă pentru anul nou și cei ce vor urma din mila și îndurarea Celui preainalt. Întru realizarea acestui program evoluția istorică a omenimii și spiritul timpului ne sunt aliați, iar de scut și apărător îl avem pe D-zeul părinților noștri.

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 1242-1923

Puterea jertfei și a muncii.

Ziua de Anul-nou este deodată un prilej de adâncă durere și de vie bucurie. Câtă durere, câtă amărăciune nu sim'e omul în preajma Anului nou, aducându-și aminte de toate desiluziile și chinurile celor 365 de zile trecute. Ori vrem, ori nu vrem, cu sfârșitul fiecărui an se termină un capitol din istoria vieții noastre. Dacă am fost idealști, muncitori, oameni, cari știu ce vreau să ajungă în viața aceasta, ne cuprinde o durere adâncă, cugetându-ne că a trecut anul prea repede nelăsându-ne se terminăm munca începută și răpindu-ne prin o tot mai mare apropiere de bătrânețe o bucată de putere. Dacă am fost trândavi, somnolenți și cu sufletul întunecat, un an ni-s'a părut un veac întreg, făcut parecă anume așa lung, ca să avem să ne necăjim destul.

Ori cum am fi însă, și ori prin ce prizmă am privi viața aceasta într'o privință suntem toți la fel.

Cu toți legăm de Anul nou speranțe nouă! De ziua aceasta în inima fieștecăruia dintre noi încolțește dorința unei vieți mai frumoase, mai bune și mai fericite decât cea în trecut! Fantazia noastră ori cât a fost ea de adormită și neactivă peste anul întreg, acum se trezește și se pune pe lucru. Și oh Doamne, ce nu clădește omul cu fantazia sa. Bolnavul fantazând uită, că e un schelet și se vede om tare și sănătos, umblând fericit prin lume. Săracul prin fantazia sa, uită sărăcia și se vede bogat, mulțumit și admirat de toată lumea. Bătrânul se revede tânăr, sprinten, dansând cu adorata lui în o sală plină de flori și de parfumuri îmbătătoare. De fapt fantazia omului e un dar frumos alui Dumnezeu, dar ea nu poate ține mult, pentru că cu aripile ei iuți și usoare degrabă trece din domeniul posibilităților în cel al imposibilităților. În fantazie poți trăi un ceas-două, dară nu un an întreg. Isoarele adevărate din cari poate să răsără fericirea omenească, sunt *munca și jertfa*.

Munca și jertfa nu au un nume așa

de frumos ca fantazia și nici nu le sunt pe plac oamenilor și totuși aceste două virtuți neplăcute sunt stăpânele vieții. Curios lucru! În muncă se cuprinde aceea ce e mai scump pe sub soare: sănătatea și odihna. Trândavul nu va ajunge nici odată să guste cu trupul și sufletul din sănătate și odihnă. *În muncă se cuprinde viața*. Vrei deci iubitul meu cetitor să ai parte de fapt, de un an nou fericit atunci fă-ți munca principiul vieții tale. Nu perde nici o singură zi din anul întreg ci încoardă-ți puterile trupești și sufletești, cu toată energia de care ești capabil.

Nu suferi să fi lenos, pentru că lenea slăbește puterile omului și i-l duce la decădere și nefericire. Muncește sărguros din zori până în noapte și o să vezi că zilele negre încetul cu încetul încep să se prefacă în zile albe. Bancherii, savanții, descoperitorii și toți ceilalți oameni celebri nu prin fantazie, ci prin muncă au ajuns la poziția lor strălucită.

Istoria ne arată în mod nemincinos, că oamenii muncitori cu zel și râvnă au ajuns ceva în viață.

Bunul Dumnezeu a dat omului atât darurile trupești și sufletești nu dejaba, ci pentru ajungerea unui scop.

Măinile sunt făcute pentru lucru, picioarele pentru umblat, ochii pentru vedere, urechile pentru auzit, dă-le deci omule prilej de manifestare, lasă-le să fie active.

Bunul Dumnezeu ți-a dat deci mijloacele ca tu să poți birui pământul, pune-te deci pe muncă până ești cu puteri, căci cu trecerea fiecărui an te apropii tot mai mult de bătrânețe, când apoi nu mai poți fi activ, ori cât ai iubi activitatea.

Oricât ne-ar dori deci alții și ori cât ne-am dori noi an nou fericit, acesta nu poate fi fericit fără muncă, pentru că nu prin dorințe frumoase, ci prin muncă grea și plină de asudori putem stoarce toate cele de lipsă din pământ și din viață. Ești flămând și setos cu trupul, nu te plânge, ci pune-te pe lucru, pe care îl găsești orișicând și orișunde în lume. Ești flămând

și setos cu sufletul, atunci nu fantază, ci te pune pe muncă serioasă, studiind temeinic aceea ce te interesează pe tine din cutare ramură de știință. Nu fugi de greutăți, fiind chiar dincolo de greutăți să afli aceea ce cauți tu.

În semnul muncii să începem anul nou cu toți, țărani, preoți, învățători, avocați și medici dacă voim să fim fericiți noi ca indivizi și să ne ferim neamul din care facem parte. Cultura omenească e atât de bogată și variată și neamul nostru e încă atât de sărman în cultură și noi prin munca noastră trebuie să culegem sărguincios multe lucruri bune și folositoare pentru trebuințele neamului din cultura universală. De aceea fiecare leneș dintre noi va păcătu prin lenea sa dublu, odată contra fericirii lui proprii și altădată contra fericirii neamului său.

Să muncim așa cum se cade se muncească un popor tinăr fără putere și strălucire, dară munca noastră să nu fie egoistă, ci aceasta să fie făcută în semnul jertfei. La baza strălucirii și puterii fiecărui popor mare zace ca o piatră fundamentală jertfa.

Unde oamenii nu știu să jertfească și să se jertfească, acolo nici când nu va trimite bunul Dumnezeu prosperare și fericire.

Mare și minunată a fost în toate timpurile puterea jertfei.

Dacă nu ar fi fost atâția mucenici și sfinți, cari să-și fie jertfit bunurile și viața pentru adevărurile creștinismului acesta nu putea să se răspândească între oameni și să se transplanteze din generație în generație și noi cei de astăzi trăiam poate în aceasta atmosferă incultă și groaznică în cari au trăit și trăiesc și astăzi păgânii.

Omenimea ar fi fost poate lipsită de multe invențiuni atât de folositoare și răspândite astăzi, dacă nu erau oameni cari să-și jertfească averea și viața pentru descoperirea lor.

Domnul nostru Iisus Hristos prin jertfa sa pe cruce a răscumpărat omenimea din

Crăciunul refugiatului.

În teologie eră cu un an mai mic decât mine. Băiat subțirel, înalt însă și cu ochi vioi. Către muzică și cantare avea mare dragoste. După absolvirea cursurilor, drumurile ne-au dus pe fiecare în altă parte, pe el în fundul Ardealului, pe mine în Bihorul înstrăinat. Și de atunci sunt 10 ani la mijloc, îl uitasem aproape cu desăvârșire, căci despre el cu nimeni nu mai vorbisem. Așa e viața noastră a preoților! După ce ne-am înfundat în cutare sau cutare parohie, fiecare își vede de datoria lui, de năcazurile, mai ales de năcazurile lui, cari sunt așa de multe și așa de dese.

De ajungi în o parohie slabă, și de vrei să întrebuințezi cu dobândă idealismul, ce l-ai adus cu tine de pe băncile școalei din învățăturile modeștilor tăi profesori, Doamne câte ai să înduri! Nici biserică, nici școală, nici casă parohială, nici fonduri! Toate dela tine așteaptă viață. Și de ești bine înarmat și nu te copleșesc alte năcazuri, fie credința ta cât un grăunte de muștar, îți vei vedea încununat rodul ostenețelor tale și activitatea ta pastorală va fi un izvor nesecat de binefaceri pentru turma ta și neamul tău.

Credința de a face binele, îți dă tărie, ea nu te va lăsa să desnădăjduiești, ci te îndeamnă stăruitor, să înfrunți greutățile vieții, căci

„Viața e datorie grea
Și lașii se 'ngrozesc de ea...”

Aceste credințe și multe alte gânduri ideale îmi frământă sufletul acum, când mă gândesc la colegul și prietenul, Victor Șandru, pe care întâmplarea și nenorocirea l-a adus în părțile noastre. Nu e așa mare depărtare zece ani în viața unui om, totuș când l-am revăzut, cu greu m'am apropiat de el.

O umbră în podoabe cât se poate de umilitoare sta în fața mea. Din omul vechiu de odinioară rămăsese numai privirea senină, glasul cald și o dispoziție sufletească mulțumitoare.

Ne-am retras în colțul unei odăi calde, și am stat de vorbă povestindu-mi calvarul vieții sale, care însă nu l-a înfrânt, ci sufletește l-a oțelit.

„Am ajuns — îmi zise — preot în satul meu natal, Lupeni, unde tata a fost învățător. Parohia nu era organizată. Am pus în cumpănă toată energia mea. Am făcut tot ce s'a putut, ca să ne afirmăm ca Români, și iată din bășii respirăm am organizat o parohie cu mai multe mii de membri. Am regulat afacerile bisericești și școlare, apoi ca să îndrăgesc lumea cu biserică, am înjghebat un cor, care a dat și concerte, dar care m'a prezentat în culori negre înaintea străinilor. Poate aceasta a fost cauza, pe lângă altele, de eu nu m'am refugiat pe aceleași cărări cu poporenii mei, când s'au dat luptele dela Lupeni, ci îmbrâncit de mulți și ferecat în lanțuri, lovit de baionete, am fost smuls din mijlocul familiei mele, ca un făcător de rele și internat în părțile apusene ale țării.

Că ce am păcătuit contra țării, nu știu. În sfârșit s'a dovedit, că am fost hărțuit pe nedreptul, ca mulți alții Mi-au dat drumul. Dar unde să plec? Acasă nu. De copii și nevastă nu știam nimic, nici de mamă și surori. Sdrențos și rupt de foame am venit la Ven. Consistor din Oradea-mare să-mi dea o parohie, ca să-mi fac și eu un rost. M'a numit în Forău, și acum iar sunt la largul meu”.

— Fii binevenit în mijlocul nostru — i-am zis — îți destăinuiesc însă, că în Forău vei avea mult de muncit.

— Cu atât mai bine — fu răspunsul.

*

Forăul e o parohie mare, dar grea de administrat, fiind resfirată pe mai multe dealuri. Și bieții oameni au ajuns în o mare nenorocire. Acum cinci ani s'a ales acolo un preot tânăr, care dorea să aibă școală corespunzătoare legii, precum și casă parohială. Ca să poată iarăși munci tihnit. Corporațiunile ridică 18 mii coroane din bancă, edificiile sunt gata, dar zidite așa de prost încât pereții se crapă și întreaga zidire e pe cale să se prăbușească.

Edificiile deci nu pot fi locuite, întreprinzătorul a dat faliment, iar preotul pleacă în altă parte să-și încerce norocul. Rămâne totul pustiu, oamenii înglodați în datorii și un mântuitor nu se ivește. Toți se fereau să se mai așeze în un sat unde se cere atâta răspundere morală. Și eram îngrijorați de viitorul și soarta acestei parohii cu 1500 suflete.

moarte învățându-ne, că fericirea pe această lume prin jertfă să poate câștiga.

Dacă vrem să avem parte de o viață nouă, plină de speranțe frumoase și de bucurii înalte atunci anul nou să-l începem prin cultivarea simțului de jertfă, pentru că jertfa naște toate faptele mari și frumoase în lume.

Să nu pierdem din vedere că însăși viața noastră este posibilă numai prin jertfă. Părinții noștri au trebuit să și jertfească multe zile și nopți pentru sănătatea, pentru creșterea și fericirea noastră. Cu grele sudori și gânduri ne-au înzestrat pe noi fiii lor cu toate ce le avem. Nenumărate bunătăți materiale și sufletești le-am primit deagata dela părinții noștri și dela bărbății aleși ai neamului nostru și de aceea datori, suntem și noi să jertfim totdeauna din al nostru pentru alții.

Toate neamurile au lipsă de jertfe dar neamul nostru are mai arzătoare lipsă de jertfe din partea fiilor săi. Să jertfim deci atât bunuri sufletești cât și materiale când e vorba de fericirea neamului nostru, căci în această fericire publică se cuprinde și fericirea noastră particulară.

Un popor care nu știe și nu vrea să jertfească pentru cultură și prin cultură pentru fericirea lui nu poate exista și înfiori pe pământ și nici nu merită să existe.

De jertfe este legat viitorul nostru ca neam, am știut să jertfim la vreme și din destul ne-am mântuit, nu am știut să jertfim, am pierit.

Duhul de jertfă să-l sămănăm și cultivăm în viața noastră publică pentru că cultura și viitorul neamului nostru sunt condiționate de jertfele noastre. Din jertfe răsare progresul, din jertfe răsare fericirea.

Biserici monumentale, instituțiuni culturale și caritative, monumente de artă, descoperiri în natură, toate au răsărit în urma jertfelor de bani și viață.

Numai și numai prin jertfe ne putem ridica pe o treaptă tot mai înaltă a culturii și fericirii, de-aceia Vă poftim an nou fericit prin muncă și prin jertfe.

Rusticus

Se prezintă acum preotul refugiat, își încvartirează o căsuță țărăneasă cu o odaie, un pat și o masă. Strânge poporul la sine, îi întreabă de năcazuri și când le-a spus vorba răsădită, că va face rânduială, oamenii priveau neîncredători. Dar iată face aruncu, pornește prin sat, oamenii încep să se încălzească, scot banii de pe fundul lăzii și îi dau cu dragă inimă. Când după trei luni de alergare, preotul le comunică, că întreaga datorie cu interesele de pe cinci ani cu tot este plătită, oamenii plângeau de bucurie și cu însuflețire hotărâsc să demoleze casa parohială, să fie zidită în alt loc, spre care scop votează 4000 cor. Zis și făcut. Acum noua clădire își așteaptă cu multă bucurie stăpânul, care a alergat, a muncit, a ostenit și ridicat moralul și prestigiul unei parohii, cu încercături atât de multe.

Acum prietene, de sfintele sărbători ale Domnului, când după multe sbuciumări te vezi iarăși încunjurat de mamă, nevastă, copii și de dragostea poporenilor tăi, vei uita calvarul atât de dureros al vieții tale și gândindu-te la toate, vesel și cu multă mândrie poți să zici, că ni-meni n'are așa de frumos Crăciun, ca și tine!

Senin.

Pastorală de Crăciun

a Excelenței Sale, I. P. S. Domn arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra.

VASILIE,

cu mila lui Dumnezeu smeritul arhiepiscop și mitropolit al bisericii ortodoxe a Românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania.

Preacucernicilor protopresbiteri, cucernicilor preoți și vouă tuturor drept credincioșilor creștini ai de Dumnezeu păzitei noastre arhidieceze Transilvane, dar și pace dela Dumnezeu cel morit în Sfânta Treime, iar dela smerenia mea binecuvântare arhierescă și bucurie sufletească pentru sfintele sărbători ale Nașterii Domnului nostru Isus Christos.

„Prunc s'a născut nouă fiul și s'a dat nouă, a căruia stăpânire s'a făcut preste umăru lui... Dumnezeu, tare biruitor, Domn păcii. Și mare va fi stăpânirea Lui, și păcii Lui nu va fi hotar“. (Isaia cap. 9 v. 6-7).

Cuvântul pace n'a fost rostit nici când cu atâta oftare și evlavie creștinească, ca la aceste sărbători ale Nașterii Domnului, când țara noastră și toate țările, și lumea toată însângerează și se mistuie în focul războiului, acum în al patrulea an, așteptând-i cu bună nădejde sfârșitul și încheierea păcii statornice. Că doar Isus Christos pentru pacea oamenilor a venit în lume, și îndeplinindu-și lucrarea pe pământ, ca *domn al păcii*, iarăși pacea ne-a lăsat, ca cel mai prețios dar dumnezeesc zicând: „*Pacea las vouă, pacea mea dau vouă.* (Ioan, c. 14, 27.) Și *păcii lui nu va fi hotar.* Sfânta maică biserică încă ne sfătuiește neîncetat, ca să fim și să trăim în pace, rugându-se la toate slujbele dumnezeiești pentru *pacea a toată lumea*, și cerând cu osârdie, ca *pacea de sus*, pacea cea cerească să se sălășluească întru noi!

Biserica așadar propovăduind pacea a toată lumea, ea e în contra războaielor dintre neamuri învățând pe credincioșii săi a trăi în liniște și a se mulțami fiecare cu al său. Ea recomandă în locul sabiei crucea lui Christos, iar în locul puștei și a tunului ea are nădejdea cea întru Dumnezeu. Și dacă încă mai vedem, că omenimea se luptă cu arme ucigătoare, și dacă încă se mai ucide om pe om, — apoi aceasta vine de acolo, că popoarele nu s'au pătruns de învățăturile religiei creștine; iar căpeteniile lor sunt mai mult creștini cu numele.

Iubiților mei fii duhovnicești! — dacă dorim, ca pace să fie și pacea să stăpânească în lume, atunci trebuie să primim și să împlinim cerințele și condițiunile păcii, — nu celea cari le propun diplomații și ministrii țărilor, ci acelea, cari le prescrie legea evangheliei lui Christos, căci numai acestea ne pot asigura o pace mulțamitoare, trainică și neconturbată. Intre aceste condițiuni cea dintâi și cea mai de căpetenie e, ca să facem întâi *pace la noi acasă*, să ne împăcăm cu noi înșine, să împlinim porunca dragostei către deaproapele, căci fără dragoste nu poate fi unire de cugete, în urmare nici pace și nici credință în Dumnezeu, care a pus dragostea către deaproapele mai presus de toate, încât pe unul născut fiul său l-a jertfit pentru dragostea omenimei.

Pentru aceea ne îndeamnă sfânta maică biserică prin glasul preoților dela sfântul altar: „*Să iubim unii pe alții, ca într'un gând să mărturisim*“. Pentru că fără dragoste și credință și rugăciunea sunt deșarte, după cum zice apostolul Pavel: „*De-aș vorbi în limbile oamenilor și ale îngerilor, și de aș ști toate tainele și toată cunoștința, și de aș avea toată credința, încât să*

mut munții, iar dragoste nu am, — nimic nu sunt“. (I. Cor. c. 13. v. 1 și 2.)

Romanul numea înimic pe cel ce trăia afară de peninsula Italică, și grecul mândru privea de barbar pe oricine trăia sub alt ceriu afară de ceriul Greciei; iar iudeul și mai șovinist, își restrângea sufletul său în cercul strimt al naționalității sale. Nașterea lui Isus Christos însă a surpat zidul despărțitor, a rupt lanțul ce încătușă inima omenească în zidurile unei cetăți și între marginile unui patriotism local. Cel născut în Vitleemul Iudeii, Isus Hristos, el însuș nu se numește iudeu, nici nazarean, ci *fiul omului*, voind a însemna prin aceasta, că în orice loc unde s'ar afla un om, Isus Hristos este nu numai al său frate, ci al său tiu. El este cel dintâi, care înățănd *steagul egalității și frățietății popoarelor* (Isa. a, c. 11, v. 10—12.) a îmbrățișat întreaga omenime cu dragostea sa. Să strigăm dar: „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*“. (Luca, c. 11, v. 14.)

Voim să înceteze războaiele și vărsările de sânge și pacea să se sălășluească între oameni, — atunci să lăpădam urile și dușmăniile dintre noi, să urmăm porunca lui Isus Hristos, să ne iubim unii pe alții, fără osebite de religie și de naționalitate, căci el ne-a poruncit să iubim chiar și pe vrăjmașii noștri.

Gândiți, iubiților, că dragostea este rădăcina, isvorul și muma a tot binele. Când voi nu iertați pe vrăjmașii voștri, nu întru atâta îi vătămăți pe ei, cât pe voi înși-vă și vă gătiți pentru ziua judecării viitoare o osândă vecinică. Căci Dumnezeu de nime nu se scârbește așa de tare, și pe nime nu osândește așa de aspru, ca pe cel ce rămâne neîmpăcat, a căruia inimă este umflată de mânie și aprinsă de răzbunare. Ascultați ce zice Domnul: „*Când aduci darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva asupra ta, lasă darul tău înaintea altarului, și mergi de te împacă mai întâi cu fratele tău; apoi venind adă darul tău*“. (Mat. c. 5, v. 23—24.) Aceasta este jertfa păcii, și dacă tu nu năzuiești la pace, jertfa ta nu îți aduce nici un folos.

În barca lui Noe au stat împreună animale sălbatică atât de numeroase și diferite la felii și nu s'au bătut, și nu s'a mâncat una pe alta. Leu cu ursul, lupul cu oaia cum s'au împăcat într'un loc? S'au împăcat, pentru că așa le poruncise Dumnezeu, și ele s'au supus, și cât au fost în barcă și-au schimbat firea, au lăsat dușmănia, și-au lăpădat sălbătăcia, trăiau în pace. Acelea erau niște animale fără minte, erau fiare neîmblânzite, diferite după felii, inimice după fire, — și cu toate acestea ascultară de porunca dumnezeiească și petrecură în pace și unire. Iar noi, cari suntem oameni cu minte înțelegătoare, toți frați, cari avem un tată comun în ceriu, purtând chipul și asemănarea lui Dumnezeu, să nu avem pace și unire între noi? „*Fiara sălbatică nu se împotrivesc legii lui Dumnezeu*, — zice sf. Vasile cel mare — și noi oamenii respingem învățătura spre mântuire“.

O, pace, dulce pace! Fericit pământul unde locuiești, fericită cetatea ce te posedă, fericii oamenii, cari se bucură de tine! „*Fericiți făcătorii de pace!*“

A doua condițiune principală a păcii dintre popoare este *dreptatea*. Dreptatea să stăpânească în lăuntru și afară, — fără să simtă muștrările conștiinței.

Sufletul omului este tipul lui Dumnezeu și Dumnezeu însuș este dreptatea. „*Toiagul dreptății este toiagul împărăției lui*“. (Psalm 44, v. 7.) „*Și el va judecă lumea întru dreptate, și cu dreptate va judecă popoarele*“. (Psalm 9, v. 8.) Dreptatea domnește în împărăția ceriului, — ea tre-

bue să domnească și în împărățiile pământului Dreptatea e temelie împărățiilor. Incins cu pavăza dreptății tradiționale la Casa Habsburgică, iubitorul de Hristos împărat și rege al nostru Carol, a biruit puterea covârșitoare a dușmanului în Alpi și în Carpați. Pe temelie dreptății trebuie să stea dar și popoarele, atât în lăuntru, cât și în afară.

„Dar popoarele mugesc ca mugetul apelor puternice”. (Isaia, c. 17, v. 13.) Pentru că „domnii, mai marii lor, sunt neascultători, părtași furilor, iubitori de daruri, și umblă după mită, săracilor nu fac judecată, și judecata văduvelor nu o socotesc”. (Isaia, c. 1, z. 23.) Aceste cuvinte aspre ale prorocului Isaia zugrăvesc întocmai starea țărilor și popoarelor din timpul nostru. Din dreptatea lui Dumnezeu nu este nimic în noi. „Că la Dumnezeu nu este căutare în față”, (Romani, c. 2, v. 11.) — zice sf. apostol Pavel. Cu atât mai multă e la oameni. Pretutindenea și în toate părțile, considerațiunile personale precumpănesc. Cel bun și vrednic nu e luat în socotință, și cel vinovat și păcătos nu se pedepsește după mărimea vinovăției și păcatului. Micii vinovați se pedepsesc cu neîndurare, iar adevărații criminali, hoții, scapă teaferi prin tot felul de protecții și intervenții. Cel slab ar trebui ajutat și apărat; în loc de a fi ajutat însă, el e mai mult apăsător și schinuit. S'ar putea aplica potrivit la stările societății moderne, ceea ce constată un renumit scriitor despre starea societății romane pe timpul împăratului Tiberiu: „Până aci a-ți văzut crime, insuflate de gelozia unei politice amăgitoare, — acum însă cruzimea e pe față... Se desființează legile cele bune, și în locul lor fac altele nouă, cari la aparență privesc binele statului, iar în realitate pierderea oamenilor buni, ce au mai rămas Romei. Totul este crimă de lege majestate. Odinioară se pedepsea o adevărată conspirațiune, astăzi se pedepsește vorba inocentului, rău explicată. Plângerile lăsate nefericitorilor pentru mângâierea durerilor lor, lacrimile, aceste expresiuni naturale ale durerilor noastre, suspinele ce ne scapă din piept fără voia noastră, simple priviri, devin funeste, — discreta tăcere ascunde în sine intențiuni păcătoase, bucuria se ia drept o speranță criminală, tristețea un semn de nemulțămire sau de ură față cu stăpânirea, — și dacă pericolul de apăsare te face să te temi, — atunci îți ia temerea, ca un semn al conștiinței păcătoase, care tratându-se pe sine, dă pe față ceea ce ai făcut sau voești să faci”. (St. Evremont la Montesquieu: Mărirea și decadența Romanilor.)

Nu este dreptate. Nu este celace face bunătațe. Toți s'au abătut. Pentru aceea mugesc popoarele ca mugetul apelor puternice.

Dacă voim așadar serios pacea, trebuie să voim în primul rând, ca dreptate să se facă. Gândească ceice conduc soarta țărilor și a popoarelor, gândească, că ei dela Dumnezeu au primit puterea de a stăpâni. „Prin mine domnesc regii și domnii proclamă dreptatea”. (Prov. c. 8, v. 15.) Urmeze deci exemplul Domnului și dreptate să săvârșească. Căci „dreptatea ridică poporul”, (Prov. c. 14, v. 34.) și „vai de ceice hotărâsc hotărârile nedreptății”. (Isaia, c. 10, v. 1.) Dreptate să fie în lăuntru și în afară. Dorințele, stăruințele și aspirațiunile neîndreptățite să se izgonească din mintea și inima popoarelor. Stima, îngăduința și respectul împrumutat să se cultive și să se întărească între oameni și popoare. Pentru că volnicia numai volnicie naște, și în cei biruiți prin puterea volnică se provoacă numai amărăciune și o pornire spre alte volnicii.

Temelie păcii atât în lăuntru cât și în afară este dreptatea. iar temelie dreptății este frica Domnului! Aceasta este a treia condițiune a păcii dintre popoare. „Frica Domnului este izvorul vieții, ce depărtează pe om de lafurile morții”.

(Prov., c. 17, v. 27.) Frica Domnului este temelie a toată norocirea și înțelepciunea omenească, este iubirea, respectul, admirarea, recunoștința, supunerea și nădejdea către ființa cea mai înaltă, către Dumnezeu. Unde nu este temere de Dumnezeu, acolo nu e nici dreptate, — și unde lipsește dreptatea, acolo nu poate fi pace. Fără Dumnezeu nu este nimic bun, nu este dreptate, nu este pace, „Că toți sunt fărădelege și răi, și va arde ca focul fărădelegea”. (Isaia, c. 9, v. 18.) De aceea ne admoniază înțeleptul Solomon zicând: „Teme-te de Dumnezeu și depărtează-te de rău”. (Prov., c. 3, v. 7.) Temerea de Dumnezeu și religiozitatea ce naște din ea reține pe om dela rele. Religiozitatea dă creștere singuraticilor și națiunilor, învățându-i a fi cu evlavie, cu îndelungă răbdare, cu iubire de oameni, respectând averea altuia. Cu un cuvânt religiozitatea ne propune și insuflă toate virtuțile, cari asigură pînica și frățesca conviețuire a oamenilor.

Cu cât va slăbi simțul religios și va dispărea temerea de Dumnezeu din inimile oamenilor, cu atât se vor înmulți mai mult fărădelegile, ura și dușmăniile în societate. Numai religia e în stare a înfrâna patimile și a conduce pe singuratici, cum și pe națiuni pe calea dreptății. Legile omenești, legile civile, nu sunt de ajuns pentru a reguła purtarea oamenilor. Obiectul lor fiind mai mult siguranța publică, decât virtutea, n'au nici o putere asupra inimei și conștiinței omului. Statul însuși nu are mijloace nici puțină de a cunoaște când conștiința supușilor săi e turburată, și plănuesc răsturnarea rânduielii cei bune. Aci societatea civilă e cu totul neputincioasă. Singură biserica este aceea, care vine în ajutorul statului în susținerea ordinii sociale. Ea în numele lui Dumnezeu, care „nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu”, previne și desrădăcinează pornirile cele rele, și ferește statul de fierberii și răsvrătiri continue, pentru că numai legile cele mărețe ale moralei evanghelice, numai ele pot produce dragostea, devotamentul, lăpădarea de sine și patriotismul cel adevărat.

Civilizațiune și cultură omenească rămân niște vorbe frumoase, cari, dacă nu sunt unite cu religiozitatea, sunt bune numai pentru a purta războaiele cu arme mai iscusite și mai perfecte, ca, cu atât să se facă mai mari vărsări de sânge. Căci, în adevăr, omul fără cultură morală nu e decât cel mai inteligent, cel mai astut și cel mai crud din animale!

„Dar înaintea ochilor lui Dumnezeu sunt căile omului, și toate urmele lui le socotește”. (Pilde, c. 5, v. 21.) El vede și observă tot astfel și căile națiunilor. Istoria ne arată, că Dumnezeu a ajutat totdeauna și l-a dăruit cu bine pe poporul, care s'a temut de el, care a purtat frica Domnului în inima sa. Când însă acel popor a lăpădat frica de Dumnezeu și a rupt legătura sfântă cu el, atunci a ridicat inimiți asupra lui, pedepsindu-l pentru necredința sa. Aceasta a fost soarta poporului evreesc cu risipirea Ierusalimului și împrăștierea lui pe tot rotogolul pământului.

Iubiților! Pacea mult dorită și statornică, pacea lumii și bunăstarea popoarelor, le vom dobândi, dacă ne vom împăca întâiu cu Dumnezeu, dacă vom sădi și întări în inimile noastre frica Domnului, dragostea către dreptate, atât în lăuntru între noi, cât și în afară, cu alte popoare. Atunci se va împlini ceea ce zice prorocul Michea: „Și vor tăia săbiile lor să facă pluguri, și sulilele să facă seceri, și mai mult neam preste neam nu va lua sabie, și nici decum nu vor învâța a se război. Și se vor odihni fiștecările sub vița sa, și fiștecările sub smochinul său”. (Michea, c. 4, v. 3-4.) — Și cuvântul trup s'a făcut.

În ieslea din Vitleem „mila și adevărul s'a întâmpinat, dreptatea și pacea s'au sărutat”. (Psalm, 84, v. 11.) Să ne închinăm dar pruncului celuice astăzi s'a născut acolo Domn păcii, și să-l preamărim cu bucurie cântând: „Nașterea ta, Hristoase, Dumnezeu nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței, că întru dânsa ceiaze slugeau stelelor dela stea s'au învățat, să se închine Ție, soarelui dreptății, și să te cunoască pe Tine, răsăritul cel de sus. Doamne, mărire Ție!”

Darul Domnului nostru Isus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

Dat la Sibiiu—Nagyszeben, reședința Noastră arhiepiscopescă-mitropolitană, 5/18 Decembrie 1917.

Vasilie m. p.
arhiepiscop și mitropolit.

Zile triste din viața lui Moise Nicoară.

1815—1875.

În comoara sufletească acoperită cu veștmântul strălucitor al poeziei poporului nostru ne întâmpină un gând trist și îndurerat care zice, că nimic măreț și trainic nu putem dură noi oamenii decât numai cu jertfa de viață de om. Cea mai mândră dintre clădirile pământului românesc, lăcașul sfânt „de pomenire” dela mânăstirea Argeșului, a sugrumat în zidurile lui viața cea mai scumpă măestrului; ea a dat zidirii trăinicie, gândului măestrului isbândă.

Credința asta întunecată, trecută în lumea morală a sufletului, se preface în revelație sfântă. Tragedia, care învâluște chipul mândrului „lăcaș de pomenire” isvorul lui de lacrimi — „Cu apă sărată cu lacrimi udată” — îl găsești în lumea sufletească, la temelie oricărei cuceriri. Și aici simburile tragediei e jertfa unei vieți — a celei mai scumpe.

Solul sfânt al Dacilor, ales de Dumnezeu să păstreze legătura între el — focul vieții eterne — și între ei — sdrinței răzlețite în noapte — trebuie să treacă prin poarta morții la tronul lui Zamolxes. Aceiași cale o fac aleșii idealelor mari, pentru că să nu se uite legătura lui sfântă cu sufletele noastre și să nu se stingă viața din ele.

Avem și noi, Românii cei de aici, un sfânt lăcaș de închinare „de pomenire”, ridicat de părinții noștri în zarea umilitului trecut: biserica noastră, biserica liberă, pentru suflete jurate libertății. Il avem încă; altcum n'am putea privi cu ochii cum i-se macină zidurile. Așa ne dăm seamă că este. Dar de jertfa de sânge care i-a cimentat temeliele nu ne mai dăm seama. Amintirea ei s'a stins în sufletele noastre; altfel n'am primi cu atâta nepăsare înaintea noastră. Și totuși nu de mult, de când s'a săvârșit. Trei generații ne despart abia de aceia cari — aici la Arad — au adus-o, jertfa pentru desrobirea bisericilor. Trei generații, — o picătură în noianul de ape al vieții neamului; ne poartă încă același vâl. Țărâna pe care o călcăm poartă încă proaspătă urma picioarelor lor, numai sufletul lor a sburat dintre noi. Abia au ruginit cătușele cari au strâns brațul lui Moise Nicoară. Stă înaintea noastră încă școala în care s'a mistuit sufletul lui Țichindeal, și vorbește. Ascultăm și nu înțelegem; parcă am uitat graiul părinților noștri. Uitam solii idealului, solia se stinge, piere sămânța aleșilor lui. Fiul cel slab nu înțelege jertfa părintelui; cu aceasta începe și isprăpește prădând moștenirea.

La strângerea acestei moșteniri au lucrat și au luptat mulți, între ei personalități mari, jertfa cea mai mare a adus-o însă Moise Nicoară. El și-a cheltuit cea mai frumoasă parte

a vieții — 10 ani — pentru descătușarea vieții sufletești a Românilor bănățeni. Eră de 21 de ani viguros și încrezător, când a intrat în luptă, și de 31 când a plecat dintre ai săi, ocolit, alungat, despoiat ca un cerșetor, cu sufletul zdrobit de nenorociri, purtat de un singur dor: dorul înstrăinării.

Cum a intrat Nicoară în vârtejul acestei lupte? El însuși n'a visat că va fi candidat de vâdică și dușman urgisit al mitropoliei sârbești, poate nici cu o lună înainte de a se trezi că este. Până în acele zile — în August 1815 — Nicoară s'a ținut mereu departe de biserica noastră plină de sârbi, pe cari el nu-i putea suferi. După ce își absolvă studiile (1806) — probabil în Pesta, de unde la plecare își ea rămas bun cu versuri de dragoste*), — el caută aplicare în oficii de stat. Se învârtă câtăva vreme prin Viena și bate la toate ușile, dar nu se deschide nici una studentului Român. Se întoarce acasă și încearcă a înainta pe cariera militară; nu izbutește. Atunci în 1810 ia toiagul pribegiei și trece în Muntenia. Aci găsește pâinea cea de toate zilele și ogor de muncă 5 ani de-arândul.

În vremea asta, acasă în dieceza Aradului între Români izbucnește nemulțămirea contra ierarhiei sârbești. Într-o petiție îndrăzneată ei cer dela împăratul deadreptul despărțirea ierarhică de Sârbi. Episcopul e bătrân și bolnăvicios; îi numără zilele. Focul arde mocnit; lupta decurge în ascuns, fără steaguri, fără tribuni recunoscuți. Nu se găsește nimeni să ea asuprași răspunderea conducerii. Lipsește îndrăzneala, dar lipsește și puțința, libertatea de acțiune, la cei mai mulți. Protopopii, preoții nu puteau face nici o mișcare fără știrea ierarhiei sârbești; însuși Tichindeal, catihetul nou înființatei școale preparandiale care îndrăznise a se face, deși nu pe față, căpetenia nemulțămiiților — eră acum și el un biet biruit, alungat, pribeg. Episcopul Avacumovici moare — 13 August 1815 —; situația cerea acum Românilor cea mai grabnică hotărâre. Ne trebuia un om, un bărbat liber, rezoluit, să păsească pe față, să desfășoare la lumina zilei, sub ochii ierarhiei sârbești, steagul nostru cu deviza independenței bisericesti. Dar cine să mai îndrăznească a provoca urgia bălaurului?

În momentul acesta critic — o zi după moartea episcopului — Moise Nicoară pribegul sosește la casa părintească în Giula, bolnav de oboseala călătoriei. Nu vestea frământărilor de acasă îl adusesse, ci alte nevoi mărunte și voia să meargă, cât mai curând, înapoi. Dar ochii tuturor se îndreptară asupra celui sosit, descoperind într'însul pe omul lor adus par'că de Dumnezeu. Fără de a se gândi mult, Nicoară rămâne și intră imediat cu toată îndrăzneala firii lui impetuoase, în luptă. Ca să-și dea seama de răspunderea cea mare, de urmările acestei lupte nu avea vreme dar nici nu eră în firea lui de a căuta departe în viitor. Între oameni se găsesc unii cari mai mult chibzuesc și cu anevoie se hotăresc la faptă, alții iarăși făptuesc repede, aproape fără chibzuială. Așa eră Moise Nicoară, în felul acestor din urmă. Lipsa lui de prevedere i-a dat, la început îndrăzneală și i-a adus, pe urmă, nenorocirile cari l-au zdrobit. Pentru el — ideologul cuprins de teoriile reformatorilor sociali din vremea revoluției franceze, lipsit total de înțelegerea istorică a lucrurilor — situația eră simplă și clară: Pe deoparte conștienții lui, jigniți în drepturile lor naturale, jefuiți, despoiați fără milă și fără rușine, pe de alta ierarhia sârbească, usurpatorul îngâmfat, încrezut și brutal, iar la mijloc între ei, pe tron

înalt de judecată, împărat, chipul dreptății lui Dumnezeu pe pământ, care, prin urmare, *trebuie să facă dreptate Românilor*. Așa aveau să se desfășoare — după credința lui —, cu necesitate logică, lucrurile.

Realitatea însă eră aceasta: Sârbii aveau autonomie ierarhică veche, sprijinită pe stâlpii diplomelor împărătești, începând cu diploma lui Leopold I, dată la 21 August 1691, confirmată — cu diferite modificări și adausuri — de toți urmașii lui (deși dieta ungurească a refuzat consecvent înarticulară ei). Acestei ierarhii privilegiate cu drepturi autonome aparține, chiar dela început, și dieceza Aradului, unde și-a așezat întâia oară reședința un episcop de al lor, pe la anul 1707. Pe baza acestor diplome s'a încheșat în decursul deceniilor un fel de normativ în afaceri de ale autonomiei bisericești sârbești, care s'a cristalizat definitiv în așa numitul „Rescriptum declaratorium“ edat la 1779 (un fel de „Statut organic“ al Sârbilor, dela care a și învățat Șaguna). Prin acest rescript autonomia bisericească a Sârbilor a primit temelie statornică. Între drepturile-i de căpetenie se numără și alegerea episcopilor; dela împăratul venea numai confirmarea.

Petiția Românilor izbiă tocmai acest drept capital, și trebuia să știrbească chiar temelia autonomiei sârbești, căci ei cereau ca împăratul să opreasă pe mitropolitul Stratimirovici din Carloviț dela conchemarea sinodului alegător și să lase alegerea în seama unui sinod al preoțimii din dieceza Aradului, care să procedeze în analogie cu cel dela Turda la alegerea lui Moga în 1810. Fără îndoială petiția aceasta s'ar fi istovit curând la treptele tronului dreptății văzute în chip de om, dacă nu ar fi intervenit alt factor, mult mai puternic decât suferința românească, anume *politica religioasă a dinastiei*, care contă în protejarea și răspândirea catolicismului.

Leopold și toți succesorii lui au confirmat numai în silă — constrânși de interese mari ale statului — privilegiile bisericești Sârbilor „schismatici“ și le și restrângeau când numai se putea. Toți au văzut cu ochi buni slăbirea acelei bisericești și nu odată au asaltat-o sprijinind cu puterea statului propaganda catolică în sinul ei. Doar Iosif al II-lea dacă a călcat în laturi din cărarea acestei tradiții familiare și de stat. Francisc întâiul însă nu eră de loc om de felul aceluia. Această predispoziție tradițională a curții din Viena a folosit-o pentru scopurile noastre culturale un Moise Nicoară ci altul: Samuil Vulcan. Ca episcop al Orăștii greco-catolice el știa bine că această episcopie s'a ridicat cu sprijinul necontentit al casei domnitoare lacome de prozești printre Români și știa că poate contă oricând la acelaș sprijin pentru acelaș scop. Tot ca episcop gr.-cat. el vedeă probabil singura scăpare a Românilor din ghiarale ierarhiei sârbești în alipirea către uniunea cu Roma și mai ales către sora ei: bogata milă împărătească. Dar ca Român pătruns de credința apostolilor învierii noastre naționale — căroră li-a fost singurul protector — el nu înțelegea să păstreze darurile ei numai pentru sine și cei devotați aceleiași convingeri religioase ci dorea să se răspândească binefacerea cât mai departe peste fiii *neamului său*. Pretutindeni, în frământarea culturală care se înstăpâneă atunci la Români din Ungaria, găsim pe Samuil Vulcan, lucrând agitând. Urmărea cu atenție soarta preoțimii românești de sub ierarhia sârbească și a avut partea lui la pregătirea luptei care acuma izbucniă.

Prin informațiile lui — căroră nu uită să adauge perspectiva ispititoare a convertirii Românilor bănățeni la catolicism — el a determinat curtea dela Viena să privească cu ochi buni mișcarea Românilor la Arad. Prin Samuil Vulcan

grația împărătească se revarsă asupra lui Moise Nicoară, candidatul de episcop recomandat de Vulcan în primul loc. În Vulcan găsi deci Nicoară un tovarăș puternic și cauza lui stălp la curtea din Viena. Nicoară strângeă în jurul său însuflețirea celor de acasă: protopopi, preoți, săteni, iar firele diplomatice erau în mâna lui Vulcan. După ce acesta s'a retras din luptă (vara an. 1816) și nu l-a mai sprijinit cu intervenirile lui la curte, Nicoară izbuti degrabă să-și atragă disgrația împărătească și fu jertfit fără scrupul. El, credinciosul entuziast al ideilor nouă, neastămpărat și loial s'ar fi potrivit bine între funcționarii lui Iosif II, dar nu eră nicidecum acasă la curtea lui Francisc I, care se încunjură cu oștire de censori, de revizori, cu jandarmerie și cu poliție secretă, ca să oprească pătrunderea ideilor „răsvrătitoare“ ale apusului.

(Va urmă)

D. Ioanovicu.

Reorganizarea

Învățământului teol. și a educației seminariale.

De Dr. Lazar Iacob, profesor.

(Urmare).

Corespunzător elementelor acestora, și mijloacele pentru formarea caracterului preoțesc sunt felurite. În biserica romano-catolică este un sistem bine stabilit în privința aceasta, elevii sunt ținuti în cea mai strictă izolare de lume. Dar să nu pierdem din vedere, că acolo elevii sunt pregătiți pentru viață celibatară, pe când noi nu avem să pregătim celibatari, ci oameni cari vor trăi viață conjugală, de aceea la alegerea mijloacelor pentru formarea caracterului preoțesc trebuie să luăm în considerare lucrul acesta. Noi să nu izolăm pe elev de lume, ci să-l deprindem, cum are să trăiască în lume.

După acestea vom înșira mijloacele pentru formarea caracterului preoțesc.

Rugăciunea.

Fiecare creștin are datorința, să îndrepteze ochii minții și inimii sale, de mai multeori pe zi, către Dumnezeu, căci El este izvorul vieții și a toată darea cea bună. Rugăciunea trebuie să fie hrana sufletească pentru fiecare creștin și în special pentru servitorul altarului, căci preotul are chemarea de a lucra pentru mântuirea sufletelor. Aici însă are lipsă de ajutorul lui Dumnezeu și ajutorul acesta preotul trebuie să-l ceară prin rugăciunile sale.

Deaceia o problemă a educației este, ca să deștepte la elevi iubirea și plăcerea către rugăciune, să-i facă să se roage cât mai des. În direcția aceasta trebuie să lucreze toți superiorii și persoanele preoțești din nemijlocita apropiere a elevilor, ca aceștia să nu fie îndemnați la rugăciune numai prin exortațiile spiritualului, ci să fie atrași de mediul în care petrec.

Creștinul bun începe ziua și o sfârșește cu rugăciunile, și candidații la preoție vor face așa. În ordinea de zi trebuie să fie rugăciunea, de dimineața și seara, rugăciuni înainte și după masă. Rugăciunile acestea se țin de regulă, în comun, dar ar fi mai bine, ca elevilor să se lase și aici mai multă libertate. La începutul anului — câteva săptămâni, până când se introduc elevii noi — elevii să rostească rugăciunile la un loc, dar mai târziu să țină în comun numai rugăciunile dela masă și de seara. Dimineața fiecare elev ia cartea de rugăciuni și singur își face rugăciunea.

Pentru rugăciunea de dimineața și seara să se ia în ordinea de zi câte zece minute.

Participarea la serviciile divine.

Pe lângă rugăciunea zilnică, creștinul bun e dator să ia parte și la actele cultului public dumnezeesc. În măsură și mai mare se așteaptă participarea aceasta dela ceice se pregătesc pentru preoție.

După rânduielile bisericești noastre, în fiecare zi sunt mai multe servicii. Elevii seminariale vor lua parte în fiecare zi la serviciul utreniei și al vecerniei (de prezent serviciul de seara se ține numai în dumineci și sărbători), iar în dumineci și sărbători și alte zile și la ser-

*) „Rămâi sufletele, tinăr și prea dulce
Timpul trece fuge, pe mine mă duce
Ochi tăi frumoși cale-mi vor deschide
Prin întunec negru raze-mi vor întinde...
(Ziarul Ini M. Nicoară. Acad. Rom.)

viciul sf. Liturghii; în postul mare la serviciul ceasurilor, pav. cernită, iar Miercurea și Vinerea și la liturghia înainte sfințită.

Participarea la serviciile divine, urmărește și scopul de a introduce pe candidații la preoție în ritul serviciilor, de aceea trebuie să se facă îngrijire de participarea lor activă la aceste servicii, prin împărțirea cântărilor și cetirilor tipiconale între elevii cursurile teologice.

În legătură cu serviciile divine e de amintit, că din punctul de vedere al educației religioase-morale este necesar, ca la seminar să avem *capelă*, în care să se țină utrenia, vecernia și alte servicii în legătură cu vieța seminarială: mărturisirea și cuminecarea elevilor.

Se va zice însă, că serviciile acestea se pot face și în biserica parohială. Dar să nu pierdem din vedere, că participarea elevilor la serviciile divine are și un caracter instructiv: elevii să se deprindă în cântare și tipic iar lucrul acesta se poate face neconturbat numai în seminar și nu în biserică. Credincioșii nu vin la biserică, ca să aziste la încercările elevilor, ci să aibă mulțumire sufletească, de-aceia și aici trebuie să se introducă altă rânduială.

În lunile de primăvară, vară și toamnă elevii să meargă dimineața la biserica parohială, dar iarna utrenia să se facă în capela seminarială, iar la biserică vor merge numai cântăreții. În capela seminarială se va face în fiecare zi, între 2-3 ore după amiază vecernia. În duminică și sărbători elevii vor merge — la toate serviciile — la biserica parohială, dar vor cânta numai cântăreții cei mai buni.

La un institut teologic, capela ar trebui să fie locul cel mai împodobit. Capela să fie cât mai atrăgătoare pentru candidați la preoție, ca dânsii din îngrijirea capelei să învețe, cum trebuie să iubească podoaba casei lui Dumnezeu.

(Va urmă.)

Optimismul Mântuitorului.

(Urmare și fine.)

Isvorul cu apă dulce dela fărml oceanului. ca un copil nevinovat, își murmură ziua-noaptea cântecul său lin, în preajma împărăției uriașe, cu albaste unde călătoare; dar când prind să urle nebunatic uraganele înfiorătoare, desvelind adâncurile și trezind talazurile, largi și mari ca dealurile, cari în fuga lor sălbatecă aleargă peste stânci și peste fărmluri, ele astrucă cu colosul lor gigantic și oglinda clară a izvorului. Vine însă vreme bună, când uraganele încetează, și talazurile săltărețe se scurg iar în alvia cea veche și atunci își pornește din nou și isvorul, murmurul său lin și vesel, în preajma apei uriașe, iar soarele și luna își privesc și ele din nou fețele surizătoare în oglinda sa fermecătoare. Asemenea acestui isvor povestitor, se scurge vesel și ușor și din vieța neprihănită și din faptele altruiste ale Mântuitorului, isvorul optimismului celui mai ideal care cucerește toată mintea sănătoasă și toată inima curată. Se ivesc încă momente acute, în fuga vremii, când copleșit de amarul greutăților și sfâșiat de chinul suferințelor, Mântuitorul exclamă puternic: „Acum s'a turburat sufletul meu“ (Ioan 12, 27.) și „Întristat este sufletul meu până la moarte“. (Marcu, 14, 34.) Și din erupțiile aceste momente se străduiesc să-l prezinte unii, pe Mântuitorul, ca pe bărbatul durerilor. Zădarnică este însă toată truda lor îndelungată, căci omul bucuriilor adânci și omul suferințelor adânci, în ultima analiză este unul: omul sentimentelor adânci și deci, între bucurie și întristare nu este contrast neaplănabil. Atât una cât și alta, este condiționată de aceleași facultăți psihice. Unde urlă azi un vifor nebun, poate să planeze mâine o liniște înălțătoare. Oceanul e capabil de uragane sălbătice, prin imensitatea proporțiilor lui gigantice, dar poate forma și o imensă oglindă curată, de-asupra căreia să troneze seninul văl al păcii. Asemenea e și Mântuitorul. Atâta bucurie ideală simte în sufletul său, pe creasta muntelui Tavorului, în contactul său cu Tatăl, încât își schimbă radical fața (Mat. 12, 1.) și atât de adânc-i este durerea sufletească în umbra deasă a olivilor din grădina Getsimani, că asudă sudori grele de sânge (Luca, 22, 44-45.) Cu ocazia frământărilor sufletești suferința Mântuitorului e incomparabilă iar bucuria ca o întinsă mare necuprinsă, ca o uriașă boltă nemărginită.

Optimismul înalt al Mântuitorului chiar prin potopul suferințelor devine mai ideal. Prin faptul rar devine Mântuitorul mângâietorul omenimei, că a știut să îndure toate greutățile suferințelor chinuitoare și a știut să triumfeze asupra situației cataclismice. Precum arcul multicolor al curcubeului apare mai maiestic, pe urma norilor negri ca corbul, cari în toial viforului frământau nebunatic văzduhul, așa și optimismul Mântuitorului apare mai luminos în vălmășala pericolelor. Când complexul calamităților culminează, se determină înscenarea actului solemn al cinei celei din urmă, unde Mântuitorul le vorbește cu calmitate rară ucenicilor. „Bu urați-Vă! Eu am învins lumea!“ (Ioan 16, 33). Nici un simpton de întristare! Numai spiritele mari, cari trecură și ei prin purgatoriul suferințelor știură să trezească dragoste adevărată și seninătate adevărate în sufletele contemporanilor, în tot trecutul vijelos al neamului omenesc și numai ei se pot numi cu adevărat: evangheliști, binevestitori ai omenimei.

Caracteristica principală a optimismului avântat al Mântuitorului residă însă, faptul, că isvoarele sale adevărate, în ultima analiză, sunt înalternabile de forță omenească. Adevărat, că se desfășoară cu sufletul său întreg, în vraja frumseților terestre ale vieții, că îi săltă în taină inima nobilă, în conștiința libertății, cu care putea să învețe poporul îndărătnic adevărata lege morală și că intimitatea relațiilor sale confidentiale cu societatea restrânsă a ucenicilor, îi învioră ființa întreagă. Și adevărat este și faptul, că aceste isvoare terestre ale optimismului înalt al Mântuitorului erau espuse posibilității, ca răutatea omenească, să-și picure în apa lor curată, otrava ta distrugătoare. Și flagranta răutate nici nu a rămas datoare! Se întind obstacole grele în cale propagării adevărului, se conturbă zi de zi libertatea cuvântului, se inscenează aprigă prigoană din provincie în provincie, se aprinde conspirație josnică în sinul cetei ucenicilor, se intermediază conjurația întregii populații fanatice și se întreprinde complexul tuturor dispozițiilor ostile, pentru pierderea sa grabnică. În fața primejdiei acute. Mântuitorul se retrage cu ucenicii săi în „casa de sus“, la cina cea din urmă, unde prezintă în termeni vii soarta sa sinistră, din înviforatul viitor apropiat și, în deplina cunoștiință a realității, extrem de crudă, când toate firele terestre ale optimismului său nobil zăceau frânte și spulberate de murdare uneltiri păcătoase, când nimic pământean nu-i mai îmbie razim în vieța, Mântuitorul își îndreaptă atunci ingenios privirea spre alte zări, vecinic senine, recurge la alte regiuni mai înalte, înalternabile, la adevăratele isvoare ale optimismului său ideal și le zice mesenilor: „Iată vă dau bucuria mea și bucuria voastră nu v'a lipsi în veci“ (Ioan, 16, 22.) Și eră bucuria aceasta mare, bucuria muncii desinteresate, desfășurate în slujba adevărului.

Optimismul Mântuitorului nu eră deci de natură transitivă, asemenea părăușului sărac în apă, care-și caută cântecul numai când suflul cald al primăverii topește neaua de pe coastele de dealuri, trezind șiroaie gureșe, ci eră statornic, asemenea fluviului falnic, care-și rostogolește emfatic valurile săltărețe, din isvoare necesate. Se puteau îngrămădi cu toată forța imaginabilă faldurile norilor întunecați pe orizontul viitorului său apropiat; se puteau deslănțui cu toată furia posibilă fulgerile și tunetele adversarilor săi religionari, căci adevăratele isvoare ale optimismului său nu se puteau turbura, nici înfundă, pornind ele din: bucuria muncii altruiste, care nu se poate șterge din sufletele nobile nici în vecii vecilor. Și fericiti sunt muritorii prigoaniți de lumea păcătoasă, pentru această sfântă muncă ideală — le zise ucenicilor săi Mântuitorul și când veți fi batjocoriți și goniți mișelește și vor zice tot cuvântul rău, împotriva voastră mințind, pentru prestarea actelor nobile de natură altruistă, voi urmașilor mei credincioși: „Bucurați-vă și vă veseliți, căci plata voastră multă este în ceruri!“ (Mat. 5, 12).

Cât de mare și cât de minunat este optimismul acesta înalt!... În zilele suspinelor noastre adânci, când lumea întreagă se frământă trudnic în lacrimi și în singe; când milioane de oameni îmbrăcați în straie aspre, își măsură cu nepăsare, în viul inimilor, puterea baionetelor și asprimea gloanțelor, departe de vetrele lor străbune; când în această tristă și prea lungă sărbătoare a morții se spulberă pleiada voinicilor

și se potentează zi de zi masele văduvelor nenorocite și ale orfanilor, fără de milă, acest maiestic optimism ideal al Mântuitorului, ne poate servi tuturor: spre mângâiere și primenire sufletească.

După E. K. Fosdik.

Pr. Șușturogiului: Aurel Nan.

INFORMAȚIUNI.

Tuturor colaboratorilor, binevoitorilor și cetitorilor noștri le trimitem de anul nou cele mai sincere urări de bine, dimpreună cu dorința ca în anul ce urmează să ne putem bucura cu toții de binecuvântările păcii.

Crăciunul în Arad. În biserica catedrală din Arad în ziua întâia a sf. sărbători a servit sfânta liturghie P. S. Sa dl episcop diecezan *Ioan I. Papp*, asistat de P. C. Sa părintele protosincol și director seminarial *Dr. Iosif Olariu*, protopresbiterii; *Dr. Gheorghe Ciuhandu* și *Mihaiu Păcățian*, asesori consistoriali, părintele *Traian Vățianu*, protopopul Aradului, presbiterii: *Gavril Bodea*, capelan prot. și *Dr. Teodor Botiș*, profesor și diaconii: *Dr. Lazar Iacob*, profesor și *Ioan Cioara* ref. consist. La sfârșitul liturghiei P. S. Sa și-a rostit pastorală de Crăciun, ascultată cu atențiune din partea credincioșilor adunați în număr mare la serviciul dumnezeesc. A doua zi a predicat și servit sf. liturghie. P. C. Sa părintele protosincol *Dr. Iosif Olariu*, asistat de protopopul *Tr. Vățianu*, preotul *G. Bodea* și diaconul *Ioan Cioara*.

Ziar nou. Dl *Dr. I. Broșu* a satisfăcut unei lipse arzătoare și unei necesități dureros simțite, când s'a hotărât a scoate de sub tipar o foaie politică și culturală, care să răspândească lumină și gândire în popor și să țină sătenii noștri în curent cu evenimentele, ce se petrec în zilele mari și istorice, ce le trăim. Primul număr din „Gazeta Poporului“, apărut la 6 Ian. n. a. c., se prezintă în cele mai bune condiții, atât ca formă cât și conținut. Abonamentul e 15 cor. la an. Redacția și administrația în Sibiu (Nagyszeben), Strada Gușteriții. Dorim noului organ seceriș bogat în ogorul nostru cultural național și succes deplin.

Fapta criminală a unui „pocăit“. Locuitorii înfloritoarei comune Șard în 26 Noemvrie seara au trecut prin mari zguduirii sufletești. Spărgători fără credință au spart ușa dela biserică, cu gândul de a fură obiectele de valoare. Neaflând nimic, au dat foc unui dulap cu lumini. Flăcările focului, în câteva minute au distrus întreg interiorul bisericii. Au ars zece rânduri de ornate, cărțile liturgice, lumini și altele. Dauna e de 21 mii 805 coroane.

La ora 10 și jumătate focul, cu ajutorul credincioșilor, a fost strâns.

În interiorul bisericii, mistuit în cenușă, s'au aflat, aruncate la o parte, potirul, discul cu sf. Cuminecătură pentru bolnavi, sf. cruce aruncată de pe sf. altar. În timpul focului spărgătorii au continuat furturile pe la casele, de unde oamenii au sărit să deie ajutorul de salvare. Fiind a doua zi anunțată jandarmeria, în casa unei femei a fost prins un tinăr, care a fost curentat de mai mult timp ca desertor din armată. L-au provocat să se legitimeze, dar nu a putut produce nici un atestat oficios. Din contră până când scormonea prin cuprinsul șerparului, i-au căzut două lingurițe pentru sf. Cuminecătură, una de argint și cealaltă de aur. Jandarmii, cărora preotul local le-a spus, că lipsesc cele două obiecte, au recunoscut în tinăr pe spărgător. L-a interogator spărgătorul și-a recunoscut crima. A faterogator, că fapta spargerii și apredinderii a comis-o încă cu doi desertori. Păcătosul, un tinăr de 19 ani, care trecuse la „pocăit“ încă în vârstă de 12 ani, trăise numai din hoții și la vârsta miliției desertase din oștire. El a și mărturisit, că el i-a îndemnat și

pe ceilalți doi să pătrundă în biserică, unde după informațiile lui, erau depuși banii coiectați de reuniunea femeilor din Șard. Iată unde duce lapdarea de legea strămoșească.

Le place la noi. Încă astăvară a dispus ministrul de interne, ca toți refugiații străini să fie conscriși și cei fără ocupație și superflui și cari sunt spre greutatea indigenilor să fie trimiși peste graniță. În capitala patriei noastre s'au așezat cam 20 mii de galițieni și au început a se ocupa cu fel și fel de afaceri. Când s'a făcut conscrierea lor prin „oficiul de revizie a străinilor“, au născocit și s'au folosit de tot felul de apucături numai ca să poată rămâne în țara noastră. Cece primeau ajutor, cu hârtii de mii de coroane căutau să dovedească că au din ce trâl. Și-au schimbat în pripă locuințele, ca să nu poată fi aflați de autorități. Unul afirmă, că nu poate călători fiind în așteptarea unei bucurii familiare, când colo se dovedește, că fiitoarea mamă nu e soția lui.

Calendarul Gregorian în biserică ortodoxă. Cetim în numărul din 6 Ian. n. a. c. al ziarului „Budapesti Hirlap“, că în comitatele ardelene și sudostice ale țării s'a pornit o mișcare pentru unificarea calendarelor. Cer introducerea calendarului gregorian și credincioșii bisericii orientale, numai „popii rămași de civilizație“ se opun. Di Kaszkó István a înaintat chiar un memoriu camerei comerciale și industriale din Cluj, în care propune, că la conferința de pace să se ia hotărâre pentru introducerea calendarului nou și la creștinii orientali.

„Egyenlőség“, ziarul politic al Jidanilor maghiari din Ungaria în numărul său din 5 Ian. a. c. înregistrează cu vădită satisfacție, că dintre delegații ruși dela conferința de pace din Brestlitovsc doi sunt israilteni. Joffe e descendentul celebrului rabiner din Praga Mordeschai Joffe din secolul al 16-lea, iar Kamenev s'a numit mai înainte Rosenfeld. N'ai ce-i face e poporul ales și crescut în duhul acestei credințe vrea și știe a se validită.

La universitatea din Viena în lipsa materialului de încălzit s'au prelungit feriele semestrului I până la 1 Februarie.

Scade populația. Darea de seamă de pe luna Octomvrie a oficiului statistic ne spune, că în această lună pe întreg teritoriul țării au fost 23,040 nașteri și 36,053 cazuri de moarte. Populația a scăzut deci într-o singură lună cu 13,013 suflete.

În serviciul trenurilor prusiace sunt angajate 100,000 de femei. Înainte de războiu erau 10,000.

Palatul familiei regale spaniole din La Granja a căzut prada flacărilor. Puține obiecte de artă și prețioase au putut fi mântuite. Paguba e enormă.

Cămeși negre. Lipsa de pânzături a adus cu sine, ca damele din Berlin să-și facă albituri și să poarte cămeși de mătăasă de culoare neagră, care se poate căpăta și fără bilet. În vremurile bune de pace purtau cămeși negre numai revoluționarii din Rusia, acum și-au eluptat întrare și în societățile mai bune din capitala Germaniei.

Urmările războiului. În Frankfurt înmulțindu-se în timpul din urmă furturile, spargerile și bătăile cu polițiștii, acestora li-s'a dat de ajutor soldați înarmați, cari îi însoțesc în serviciul lor de inspecțiune.

Maj. Sa regele Carol a permis maiorului italian cav. Cezar Boffa, ajuns prinsoner, ca în considerarea ținutei sale eroice să-și poată purta sabia și în captivitate.

BIBLIOGRAFII.

Înființată abia în vara anului trecut 1916' *Biblioteca Semănătorul*, editată de *Librăria diecezană* din Arad, s'a sporit repede, încât astăzi prezintă publicului mare un repertoriu de 30 de numere. În Ardeal pentru întâia dată se face o astfel de încercare pentru popularizarea literaturii și științei românești. Editorului i-a reușit să strângă laolaltă mănunchiul celor mai buni scriitori dela noi, și să dea publicului mare cititor o sumă de cărțile de reală valoare artistică, științifică și culturală, pe un preț bagatel.

Biblioteca Semănătorul mulțumește pretențiile cărturarului de gust fin, ale clasei noastre mijlocii, precum și ale floarei satelor noastre —

țaranilor mai răsăriți, obișnuiți cu lectura. De aceea ea merită să fie răspândită în toate păturile societății românești.

Prin conținutul său ales, variat, bogat, *Biblioteca Semănătorul* se face indispensabilă mulțimii cititorilor, căci oricare cititor inteligent și cu râvnă pentru lectură aleasă, nu se poate lipsi să nu o aibă pe masă. Dacă vrea un cititor să se delecteze cu literatură frumoasă, poetică, *Biblioteca Semănătorul* îi oferă numerele 1, 3, 7—10, 13, 14 datorite condeeler bune ale scriitorilor Ciura, Agârbiceanu, Gașpar, Băilă, Delledda Wildenbruch, Eminescu. Vrea să se aleaga cu cunoștințe de preț din diferite domenii de știință, cititorul n'are decât să deschidă numerele 2, 6, 11, 16, 18, 19, 27—30 ale *Bibliotecii Semănătorul* și-și va îmbogăți mintea cu o comoară întreagă împărțită de scriitorii Stanciu, Clopoțel, Borzea, Todică, Al. Iorga ș. a. Vrea cu alt prilej să fie în clar cu mersul culturii, cu năzuințele de tot felul ale vieții publice, numerele 4, 5, 7, 15, 17 ale *Bibliotecii Semănătorul* îi face deplină lumină, căci scriitorii dr. Lupaș, dr. Mateiu, Clopoțel, Georgescu tratează cu deplină cunoștință problemele noastre culturale. Și în sfârșit vrea cineva să se intereseze de mărgăritarele poeziei noastre populare, n'are decât să citească numerele 8, 21 și 22 ale *Bibliotecii Semănătorul* din Arad.

Iată de ce spunem, că *Biblioteca Semănătorul* se face indispensabilă pentru publicul mare deja prin cele 30 de numere apărute până acum. Sfătuim deci pe cărturarii și țărani noștri să facă o cât mai largă propagandă pentru răspândirea *Bibliotecii Semănătorul*, ca să fie abonată pretutindeni dela numărul 1 și să-și împodobească masa lor cu aceste cărți de preț. Editorul a îngropat un capital mare, a adus jertfe grele, dar le-a făcut în speranța, că publicul nostru mare își va da seama de binefacerea întreprinderii: *Biblioteca Semănătorul* și-i va da tot sprijinul abonând-o și recomandând-o și la alții.

Singuraticile numere apărute sunt următoarele, pe cari le primim la redacție:

- Nr. 1. *Alexandru Ciura*: Frații schițe din războiu
- Nr. 2. *Victor Stanciu*: Cuib de rândunică și alte schițe de popularizare științifică.
- Nr. 3. *Ion Agârbiceanu*: Din viața preoțească schițe.
- Nr. 4. *Dr. Ioan Lupaș*: Din trecutul ziaristiceii românești.
- Nr. 5. *Dr. Ioan Mateiu*: Școală și educație pagini ardelenești.
- Nr. 6. *Al. S. Iorga*: La chestiunea industriei noastre.
- Nr. 7. *Ion Clopoțel*: Însemnări pe răboi.
- Nr. 8. *I. Barac*: Pitelea Gâscariu sau Paradigma leneșului, mult curioasă și în stihuri alcătuită.
- Nr. 9. *Mihail Gașpar*: Blăstăm de mamă roman.
- Nr. 10. *Victor Stanciu*: Plantele de leac.
- Nr. 11. *Emil Isac*: Ardealul, Ardealul bătrân.
- Nr. 12. *Grazia Delledda*: La stână și Ispita, schițe trad. de C. Mușlea.
- Nr. 13. *I. Băilă*: Însurăm pe Victor și Pe povârniș
- Nr. 14. *Dr. Ioan Lupaș*: Luptători pentru lumină.
- Nr. 15. *Dr. Al. Borza*: Din lumea plantelor.
- Nr. 16. *Ioan Georgescu*: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi.
- Nr. 17. *Gavril Todica*: Zări din univers.
- Nr. 18. *Dr. I. S.*: Patimile și moartea Domnului
- Nr. 19. *Wildenbruch*: Lacrimile copiilor.
- Nr. 20. *V. Stanciu*: Poezii populare din războiu.
- Nr. 21. *Colinde, cântece de stea și cântecele iroziilor.*
- Nr. 22. *M. Eminescu*: Poezii.
- Nr. 23—25. *Al. Ciura*: „Scrisoare în ceealaltă lume“, schițe din războiu.
- Nr. 26. *Ion Clopoțel*: Antologia scriitorilor români dela 1821 încoace (G. Lazar, G. Asachi, Ioan Eliade Rădulescu, Barbu Paris Mumuleanu, Al. Hrisoverghi, D. Petrino, Al. Depărățeanu, N. Nicolescu, Const. Stamati, Vasile Cârlova, Antioh Cantemir, Dimitrie Tichindeal, Alexandru Donici, Grigorie Alexandrescu, Anton Pan, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Sihleanu, Gheorghe Barișiu, Andreiu Șaguna, Timoteiu Cipariu).
- Nr. 27—30. *Ion Clopoțel*: Antologia scriitorilor români dela 1821 încoace. (Mihail Cogălniceanu, Vasile Alexandri, Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Alexandru I. Odobescu, Constantin Negruzzi, Gheorghe Panu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, C. A. Rosetti, Cesar Boliac.

Numerele 1—21 costă câte 40 fil., cestelalte și cei ce vor apărea, din cauza scumpetei hârtiei și tiparului, costă câte 60 fileri.

Abonați *Biblioteca Semănătorul*!

Pentru tot ce privește „*Biblioteca Sămănătorul*“ a se adresa *Librăriei diecezane* din Arad.

Cultura Creștină din Blaj. Nr. 18—20 (Nov. Dec. 1917) are următorul conținut: Dr. Alexandru Rusu; Presa noastră bisericească. Dr. Zaharie Pop: „Război și pace“ (Note de actualitate pe marginea romanului lui Tolstoi) Dr. Nicolae Brnzeu: La problema bisericii române unite (II. art. final). Senior: Temeurile nădejdei noastre. Însemnări: Catehizarea tinerimeii adulte. (Senior) Măravuri noi în ziaristica noastră. Dări de seamă despre cărți și reviste.

A apărut în tipografia seminarului teologic gr.-cat din Blaj, broșura a 2-a din „Cărțile războiului“ întocmite de A. Melin, cu titlul: *Din război. Versuri și cântece.*

Poșta redacției.

Cerem scuze dela onorații noștri colaboratori, cari așteaptă publicarea articolelor, ce ni i-au trimis. În lipsă de spațiu mai multe lucrări, culese deja pentru numărul de față, pe lângă cea mai mare bunăvoință n'au putut fi publicate. Le vom face loc în numerii viitori.

Cu aceasta ocaziune — siliți de împrejurări — ne luăm voie a ruga iubirii noștri colaboratori și sprijinitori, ca în viitor lucrările, ce ni le trimit, să aibă estensiunea reclamată de stările excepționale.

Dlul T. B. în B. C. Am primit. Regretăm, că ni este imposibil a-l publica în condițiunile dorite. N'avem litere. Il vom publica însă într'un număr viitor.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa a III **Vasoia** (Vészalja) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumente:

1. Sesia parohială (32 jug. cat. parte fânaf, parte arător), după care alesul va plăti contribuția regească.

2. Intravilan parohial.

3. Birul legal.

4. Stolele legale.

5. Până la eventuala îndeplinire definitivă a postului învățătoresc preotul ales va folosi locuința învățătorescă de azi, însă fără intravilanul ce aparține acestei locuințe.

6. Intregirea de stat, pe care parohia nu o garantează.

Alesul va avea să catehizeze fără altă remunerație.

Reflecții au să-și adreseze cererea ajustată cu adnexele recerute comitetului parohial din Vasoia și să le trimită Prea On. Oficiu ppbiteral din Buteni, având pe lângă prealabila învoire a P. O. D. protopresbiter tractual a se prezentă sub durata concursului în s. biserică din Vasoia pentru a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorice.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. **Roșia**, tractul Buteni, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan, pe lângă următoarea dotațiune:

1. Sesia parohială din 16 jug., după care alesul va plăti darea.

2. Un intravilan parohial.

3. Bir legal, ori una măsură cucuruz, ori prețul curent.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul va catehiza fără altă remunerație. Doritorii de a ocupa acest post, sunt poștiți a-și înaintă cererile ajustate cu documentele recerute și adresate com. par. din Roșia la Of. ppter al din Buteni.

Reflecții sunt deobligați sub durata concursului a se prezentă în s. biserică din Roșia, însă nainte de a se prezentă, trebuie să dovedească ppterului tractual că au clasificăția prescrisă, iar cei din alte dieceze, că au consensul Ven. Cons. din Arad de a recurge.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *F. Roxin*, ppresbiter.

—□— 2—3

Librăria Diecezană

Arad, str. Deák Ferenc Nr. 35.

Telefon Nr. 266. — Adresa telegrafică: Egyháznymda Arad.

In stabilimentul propriu pregătește strict după ritul bisericeii orientale, pe lângă prețuri

moderate ornate (odăjdii), prapori epitrachile, Epitaf (mormântul Dlui), măsaie

pentru tetrapod, stichare, perdele la ușile împărătești etc.

==== La cerere trimitem mustre. ====

Serviciu prompt!

Prețuri convenabile!

A ieșit de sub tipar :

Dr. I. Broșu :

Casa dela Ierihon,

Omilii și cuvântări bisericești.

Un volum de predici pe înțelesul tuturor de 270 pag.

Se poate comandă dela Librăria diecezană din Arad. Prețul **6 coroane, plus port**

Tipografia diecezană

execută cele mai moderne lucrări în branșa tipografică: cărți, reviste, foi volante, invitări de cununie și logodnă, bilete de vizită, extrase de botez, registre, note :: muzicale etc. etc. ::

Arad, str. Deák Ferenc nr. 35.

::: Telefon pentru oraș și comitat Nrul 266. :::

P. S. Sa Dl Episcop al Aradului sub nr. 4892/1917 a binevoit a recomanda Institutul nostru M. O. oficii ppresbiterale și parohiale.

Institutul de Asigurare Regnicolar Maghiar Soc. Anonimă.

::: ::: **Secția de asigurări și de împrumut de rășboiu.** ::: :::

Sub controla oficiului de ajutorare a Ministrului reg. ung. de honvezi în interesul și folosul văduvelor și orfanilor celor căzuți. — Centrala cercului din comitatele Arad, Temeș, Krassószörény și Hunyad: **ARAD**, piața Andrassy Nrul 21. etajul I.

::: **Subscriere de împrumut de rășboiu împreună cu asigurare!** :::

==== **Are aceeași valoare, ca subscrierile făcute la bănci!** ====

Institutul nostru ofere oricui prilejul de a subscrie cu sumă mică sume mai mari și pe lângă aceea să se poată îngriji de sine și de familia sa! Cel ce semnează spre pildă o asigurare de împrumut de rășboiu de 1000 coroane, are să solvească în timp de 20 ani numai 36 cor. la an. Dacă asiguratul ajunge anii aceștia, contractul de 1000 cor. de împrumut de rășboiu e al său, dacă însă ar muri oricând mai înainte, acasă ori în rășboiu, atunci îl primește îndată după moartea sa familia sa **fără orice altă plată ulterioară.**

Până la 10.000 coroane asigurarea de împrumut de rășboiu se poate face fără vizită medicală. **Timbre sau suprataxe nu se plătesc. Se poate sistă oricând, suma plătită nu se pierde nici în acest caz.** Asigurare de împrumut de rășboiu poate face oricine fără privire la sex dela 15 până la 60 ani. O parte din taxele de asigurare de împrumut de rășboiu se va împărți prin Oficiul de ajutorare a Ministrului reg. ung. de honvezi, văduvelor și orfanilor celor căzuți în rășboiu, astfel cel ce va semnă asigurare de împrumut de rășboiu la secția de asigurare de împrumut de rășboiu a Institutului de Asigurare Regnicolar Maghiar nu-și face numai datoria patriotică, ci sprijinește totodată și văduvele și orfanii celor căzuți în rășboiu.

==== Cu orice fel de deslușiri servește cu promptitudine ====

Institutul de Asigurare Regnicolar Maghiar Soc. Anonimă

Telefon Nr. 11—36.

Arad, piața Andrassy Nrul 21. etajul I.

Telefon Nr. 11—36.